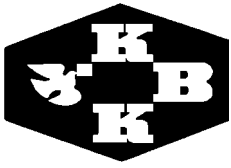
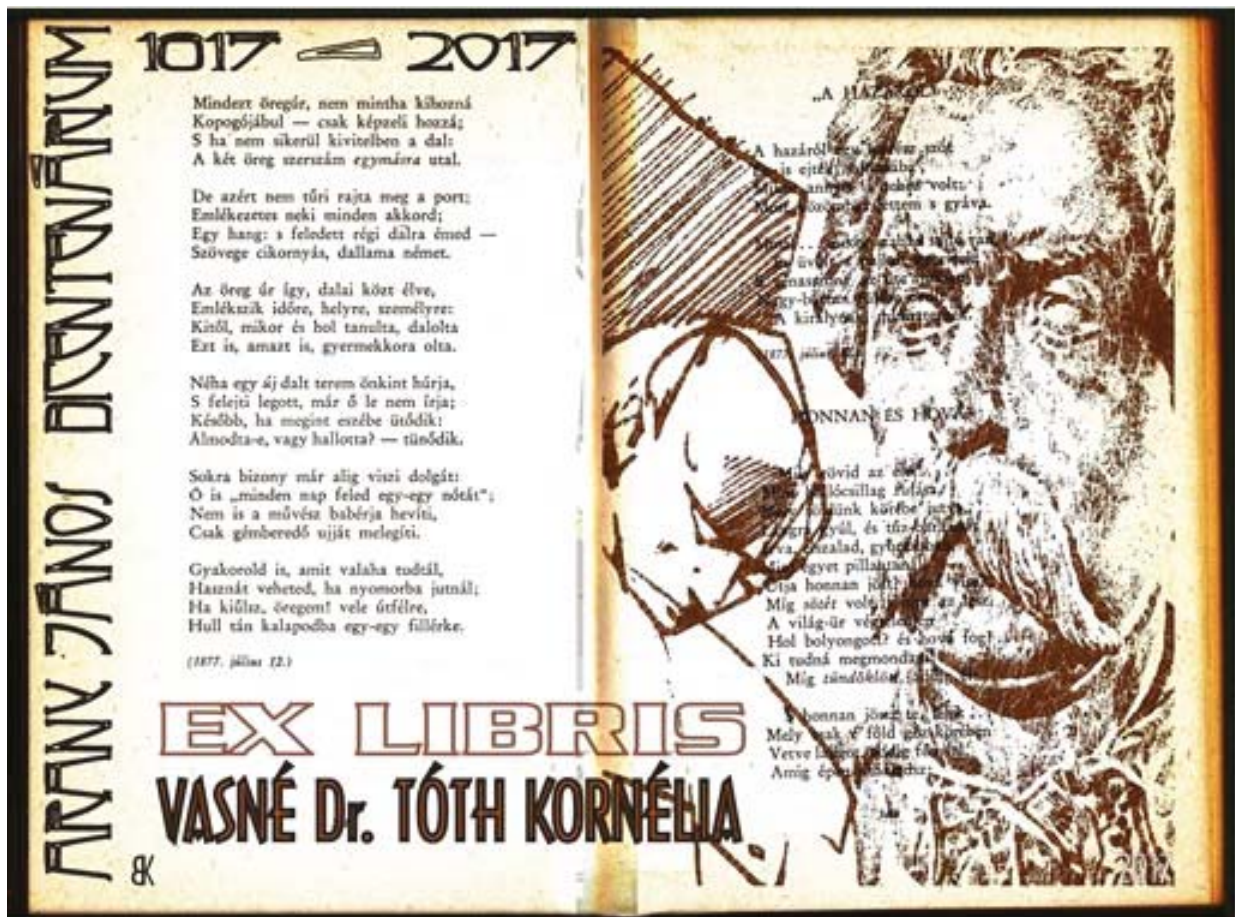


KISGRAFIKA



56. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”
Postacím: 2045 Törökbálint, Bartók Béla u. 2., internetcím: www.kisgrafika.hu
Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Ürmös Péter, Vasné dr. Tóth Kornélia
Felelős kiadó: Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető; e-mail: titkar@kisgrafika.hu



Balajti Károly grafikája, CGD, op. 740 (2017), 100×135

T A R T A L O M

Vasné dr. Tóth Kornélia: „Arany 200”

Ürmös Péter: KBK archív 2017

Vasné dr. Tóth Kornélia: Híres gyűjtők könyvjegyei az OSZK-ban. Ebergényi Tibor, Lux Gyula

Koczor György: Kass János-plakett avatási beszéde

Tóth Zoltán: Bakacsi Lajos kiállítása

HÍREK – LAPSZEMLE – KÖNYVESPOLC – EGYESÜLETI HÍREK



2017/4



„ARANY 200”. ARANY JÁNOS ÉS MŰVEI EX LIBRISEKEN

Idén ünnepeljük Arany János (1817–1882) születésének 200. évfordulóját. Arany költőként fontos helyet foglal el a XIX. századi romantika, a népnemzeti irány irodalmában, a nemzeti reprezentációban. Saját kora és az utókor által megjelenített ábrázolásai közül – a narratív hagyomány részeként – számtalan festménnyel, szoborral, dagerrotípiával, fotóval találkozhatunk; kisgrafikákon, ex libriseken, alkalmi grafikákon való megjelenését mutatom be a következőkben. Megfigyelhetjük, az eredetileg könyvjegyként funkcionáló ex librisek miként válnak „élő múzeumokká”, azaz hogyan építik, alakítják a nemzeti hagyományt. Az értelmezés során mi, befogadók is szerepet kapunk az emlékezet, a kultusz formálásában. Áthallásokra, művészeti ágak közti átjárásokra is példákat találunk.

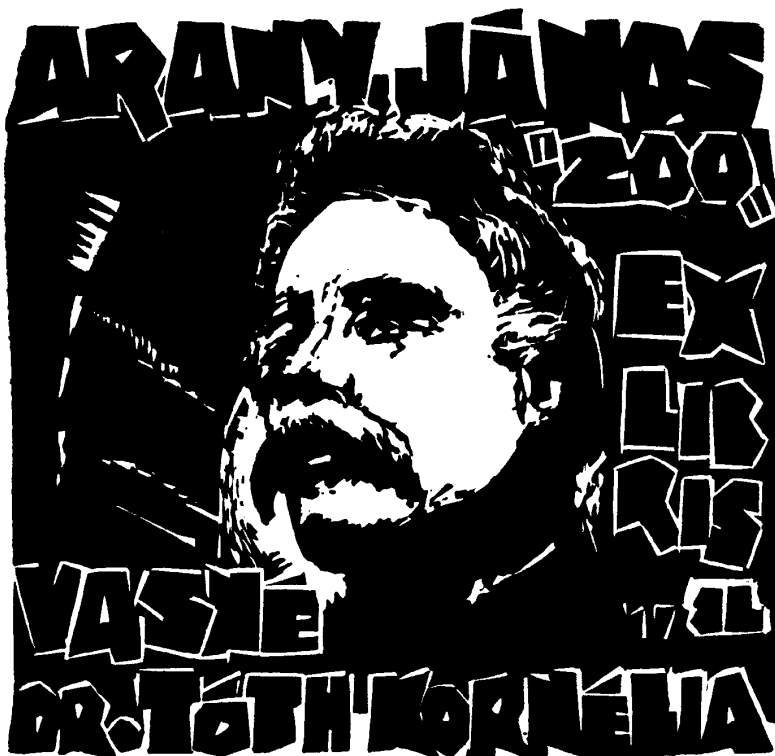
A kultusz megteremtésében kiemelkedően fontos szerepet játszanak a *portréábrázolások*, melyek sajátos felidézései művelődés- és tudománytörténetünk, nemzeti történelmünk jeles alakjainak. A portré mellett, annak szimbolikájában az alkotói eszköztár széles köre felvonul, gyakran megjelenik az a történeti, tárgyi és természeti világ is, amelyben az illető élt, alkotott, máskor a személy attribútuma, státuszszimbóluma szerepel, és előfordul szöveg beidézése is. M. Kiss József az öregedő Aranyt bemutató portróját Vértes Miklós ex librisén sokan ismerik, néhány újabb ábrázolást mutatok be a következőkben.

„Nincs az országban térség, amely az emberi reprezentáció készségét és szándékát, kollektívmonumentális igényét annyira kifejezné, mint e páratlan téregyüttes” – írta a szegedi Dóm térről Bálint Sándor, a „legszőgedibb szegedi”. Méltó volt ez a tér arra, hogy 1930-ban itt kapjon helyet a magyar történelem leghíresebb száz magyar alkotójának tiszteletére alapított Nemzeti Emlécsarnok, a Szegedi Pantheon.¹ Arany János kétszeres életnagyságú portróját, Stróbl Alajos alkotását 1930-ban eredetileg a szegedi szoborcsarnok nyugati szárnyán helyezték el.² Később került át mostani helyére, Madách Imre és Petőfi Sándor szobra közé.³ Petőfi mellett a másik oldalon Stróbl Alajos szobra látható, Damkó József (Stróbl növendéke) műve. A Stróbl-hagyatékából származó Arany-portrészobor a tárgyilagos, realiztikus ábrázolás tipikus példája. A mellrész nélküliség indokolta, hogy a portrét ívesen kialakított, világos háttérű fülkében helyezték el. E szobrot örökíti meg a szegedi Bakacsi Lajos linómetszetű ex librise a nevére szólóan. A határozott kontúrokkal megrajzolt és kimetszett ex librist idén, a bicentenáriumra rendeltem a grafikustól. Stróbl szegedi Arany-portréja sok hasonlóságot mutat a Budapesten, a Margitszigeten 1912-ben felállított Arany-mellszoborral, mely szintén az ő alkotása. Napjainkban már ez is egy szoborpark része, a magyar irodalom, képzőművészet és zene nagyjait megörökítő mellszobrok egyike.⁴

Az erdélyi Balajti Károly grafikus idén egy egész ex libris sorozatot tervezett az Arany-bicentenáriumra, a számítógépes grafika adta lehetőségeket kiaknázva. A *Tamburás öreg úr* (1877) szövegét idéző ex libris szoborportréja alapjául a nagy-

szalontai Csonka-torony bejáratánál található, 1907-ben Stróbl Alajos által tervezett, és Szeszák Ferenc által kivitelezett Arany-féldombormű szolgált. Az ex librisen balról látható másik, lehangyatló arccal a grafikus a költő elesetségét ábrázolja, ahogy Arany maga is vallja a versben: „*Sokra bizony már alig viszi dolgát:/ Ő is »minden nap feled egy-egy nótát«*”. Aranyt az 1870-es évek elején Salamon Ferenc történész ajándékozta meg egy tamburával, melyen a költő szívesen játszott. A versben szereplő hangszer mint a költészet jelképe is értendő.

Arany portróját a Csonka-toronnyal örökítik meg az erdélyi Torró Vilmos és Árkossy István ex librisei. „*Csonka torony nyúlik a felhőbe,/ Rajta pihen a nap lemenőbe:/ Rá-ráveti visszazéző fényét,/ Mintha látnám ősapáim vérét*” – írja Arany Az ó torony c. versben. A Szalonta főterén álló Csonka-torony a település egykori várának őrtornya, már csak ez őrzi a haj-



Bakacsi Lajos linómetszete, X3 (2017), 117×122

dani vár emlékéit. A hajdú lakosok a XVII. században építették a várat a török ellen, de aztán lerombolták. A tornyot Petőfi is lerajzolta 1847-es nagyszalontai látogatása során, és verset is írt róla Csonka torony címmel: „*Idétlen rom, mogorva, pusztaváz,/ Falai között senki sem tanyáz.*” Az akkor üres torony napjainkban fontos szerepet játszik az Arany-kultusz ápolásában. Mivel Arany szalontai szülőháza nem maradt fenn, eleinte egy emlékszobában, majd 1899-től a toronyban működik a nagyszalontai Arany János Emlékmúzeum.⁵

Arany emléket nemcsak portré ex librisek idézik. Ide tartoznak a műveire reflektáló *illusztratív* ábrázolások. Az illusztráció kettős természetű, az irodalom és a képzőművészet médiumát egyaránt és együttségében feltételezi. Ha a kép a szöveggel együtt szerepel, az írott nyelvi forma is kódoló tényező, a kép részeként, a kép elemeivel közvetlen kölcsönhatásban. A két médiumot, a képet és a versszöveget együtt vizsgálva, ezek együttes értelmezésében bomlik ki a jelentés.⁶ Ezt figyelhetjük meg a következőkben!

Arany művei közül a *Toldi* bemutatása a legnépszerűbb az ex libriseken. Az 1846-ban készült elbeszélő költemény sikere egy csapásra megváltoztatta Arany irodalmi státuszát. Műve főhősét, Toldit ereje teljében láthatjuk a petrencés rúddal, ill. a farkaskaland hőseként Petry Béla, Drahos István, Várkonyi Károly ex librisein. A farkasokkal megküzdő Toldit több szobrász is megörökítette, például Fadrusz János (1902), Holló Barnabás (1928).⁷ Fadrusz alkotása kompozíciójában rokonítható a Drahos-exlibrisszel, mindkettőn a nőstény farkast a magasba emelő, a másakra lecsapni készülő Toldit láthatjuk.⁸ Ugyanez a kompozíció szerepel a Zsákodi Csiszér János tervezte Toldi Miklós Érdemérmén (1935) is, mely Magyarországon első állami sportkitüntetés.

Toldi aztán „[...] a vadakhoz lépe./ Gyorsan fölvetette őket a vállára./ Úgy indult veszélyes éjjeli útjára” – ezt a jelenetet ábrázolja Várkonyi Károly ex librise. A Pest utcáin a nagy bikát megfékező Toldit mutatja be Torró Vilmos grafikája Turóczy Rozália nevére. Az utóbbi két ex libris Arany halálának centenáriumi évében, 1982-ben készült. A *Toldi estéjét*, az öregedő, saját sírját ásó Toldit idézi Szoboszlai Mata János realista alkotása, mely a XX. század első feléből való. A grafika a „Husz fametszetű könyvjegy a Magyar Parnasszusról” (1935) c. sorozat egyik tagja. Típusát tekintve pszeudo (ál) ex libris, „szabálytalan” könyvjegy, ugyanis már nem élő személyt nevez meg tulajdonosának: Arany János könyve. A valódi ex libris feltétele, hogy élő személy rendelje a maga számára.

A Toldival – megnyerve a Kisfaludy Társaság pályázatát – Arany nagy sikert aratott írói körökben, a legtöbbet azonban Petőfi Sándor elismerése és barátsága jelentette a számára. A *Letésem a lantot* (1850) c. költemény nem sokkal az 1848–49-es szabadságharc bukása után született. Ez inspirálta Balajti Károly több ex librisét, melyeken a lantot letevő kifejező kézműdolgozat mellett hangsúlyos szerepet kap a harcban elesett Petőfi alakja, kire fájó szívvel emlékezik Arany:

„Nem így, magánosan, daloltam: /Versenyben égtek húrjaim;/ Baráti szem, művészi gondnal /Függött a lantos ujjain”.

Az ex librisek hűen adják vissza a vers alaphangulatát: Petőfi portréjának foltszerű felidézése, a versrészlet és az ábra összemosódása expresszivitást, erőteljes érzelmi-hangulati színezetet, zaklatottságot sugall. „*Oda vagy, érzem, oda vagy / Oh lelkem ifjusága!*” – zárul a vers.

A *fülemile* (1854), *A vén gulyás* (1855) c. Arany-versek realiztikus képi megjelenítését adják a debreceni Várkonyi Károly alkotásai. A *fülemile* énekén perlekedő Péter és Pál életképszerű jelenete mellett ábrázolást nyer a pusztán egy szegletében pihenő vén gulyás, akinek „*bora elfoly, keze reszket*”. A gulyás a pusztán lakója, a gulya őrzője, az alföldi társadalom jelképes alakjaként népnemzeti szimbólum.

Az eddig felsorolt költemények mellett a balladákra reflektáló ex libriseket is találunk. Arany már 1847-ben is kísérletezett e műfajjal, de igazán az 1850-es nagykőrösi években emelte magas színvonalra. Gyulai Pál Aranyt elismerőleg „a ballada Shakespeare-jének” nevezte.⁹ A balladákra egyfelől a cselekmény sűrítettsége, másfelől a töredezettség, a történetet kihagyásokkal, párbeszédekkel dramatizáló megformálás jellemző. A tömörség, a lényeg kiemelése, másrészt az elhallgatás, a „balladai homály”, a hiány a képi ábrázolásokon is megfigyelhető.

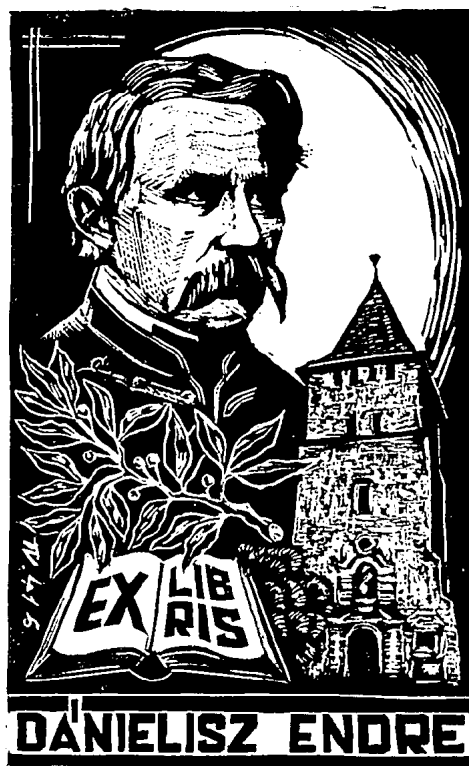
A korai balladák közül a *Mátyás anyját* (1854) Kamper Lajos grafikus jelenítette meg a nevemre szóló ex librisen –

kifejező színekkel, a rabság és a szabadság, a prágai vár és a levelet vivő holló motívumával. A ballada vörös és fekete (barna) színkontrasztja jelenti a grafika alapját is, mely dinamikát ad a képnek.

„*Ki kopog?/Mi kopog?/ Egy fekete holló!/Nála még /A levél,/ Vagy ahhoz hasonló.*

Piros a /Pecsétye;/ /Finom a hajtása:/ Oh áldott,/ Oh áldott /A keze-irása!”

Több ballada a bűn és bűnhődés kérdését állítja középpontba. *A walesi bárdok* (1857) címűben Edward, a kegyetlen, zsarnok angol király 500 dalnokot ölet meg, melyért lelkiismerete örületbe kergeti. Az ex librisen, László Anna alkotásán bemutatott három bárd a zsarnokság elleni harcot, a meg nem alkuvást jelképezi. A grafika az 1982-es XIX. Nemzetközi Ex libris Kongresszus alkalmából készült, melynek helyszíne az angliai Oxford volt. A balladához kapcsolódó aktualitás, hogy Montgomery polgármestere 2017. március 2-án, Arany



Torró Vilmos linómetszete, X3,
op. 416 (1987), 100×62

születésének 200. évfordulóján a „Freeman of Montgomery” [Montgomery díszpolgára] címet adományozta a költőnek azzal az indoklással, hogy A walesi bárdokban megénekelte történetet Arany révén többen ismerik Magyarországon, mint Walesben.¹⁰ A nemzetközi kongresszusra készült ex libris tovább hirdeti a ballada üzenetét.

Az *Ágnes asszony* (1853) – és az ezt megjelenítő Bagarus Zoltán és Nagy Sándor Zoltán grafika – témája szintén a lelkiismereti konfliktus. A férje megölésében bűnrészes Ágnes asszony beleőrül a tettébe, a bűnét szimbolizáló vérfoltos lepedőt mossa, de lelkiismeretét ezzel nem tudja felszabadítani. A grafikák színkezelésében a vörös kiemelt szerepet kap.

A népi babonára, misztikus átváltozásokra épülő lélektani ballada, a *Vörös Rébék* (1877) tragikus történetének értelmezését Bálint Ferenc grafikáján a képi motívumok (varjú, palló) mellett az ex librisen szereplő szöveg is segíti:

„Vörös Rébék általment a / Keskeny pallón s elrepült”.

A vers e két sor, egy népmondai töredék alapján íródott. A balladában nyelviileg kifejezett hanghatásokat (*Kár! Hess, madár!*) nem – vagy csak közvetetten – láttatja a kép, ezt ellensúlyozza a színek kifejező ereje, a vörös hangsúlyos szerepe utal a tragédiára.

Az 1877-ben íródott Vörös Rébék már átvezet az *Őszikék* ciklushoz, mely az öregedő Aranyt, a költő kései költészetét, a Kapcsos könyvet, a Margitszigetet idézi. Ezt az időszakot örökíti meg Stettner Béla több ex librise Boros Edit és Pittmann László nevére. Az ex librisek 1982-ben, Arany halála 100. évfordulójához kapcsolódva készültek – az esemény jellegéhez kötődve témájuk az idős, megfáradt költő.¹¹ A tölgyfa Arany magányának jelképe, egy megtört, magába roskadó, botjára támaszkodó embert láthatunk a padon, ill. a másik ábrázoláson egy fatönkön ülve. A lant (a líra) a költészet jelképeként feltűnik ugyan az egyik ex librisen, de a költő elfordul a lombok közt lebegő múzsától. A végső számvetés fájdalommal fejeződik ki a műveken.

Jelen bemutatás, az Arany-bicentenáriumhoz kapcsolódó emlékkállítás során maguk az ex librisek váltak a kollektív emlékezet eszközeivé és helyeivé. Láthattuk, az ex librisek, in memoriam és hommage lapok milyen fontos szerepet töltenek be a költő szellemi arcképének megrajzolásában, a kultusz, az emlékezet formálásában. Gondolataimat a Szegedi Napló 1882-es Aranyt búcsúztató soraival zárom: „Szellemének minden mozzanatával a hazáé volt. Örömet, bűjút, múltját, jelenét megénekelte a nyelv legelrejtettebb erejével, bűbájával. Regék, mondák, hegedősök krónikái, múltak fényével, árnyával elevenedtek föl hazaszeretetének ragyogó melegével” (1882. október 24.)¹²

Jegyzetek:

- 1 *A Nemzeti Emléksarnok*, <http://panteon.szegedvaros.hu/> – Napjainkra 103-ra emelkedett az emlékőrző alkotások száma.
- 2 *Arany János mellszobra*, <https://www.kozterkep.hu/artpieces?¶meters=tag119863%7C>
- 3 TÓTH Attila: *A Nemzeti Emléksarnok*, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzat, Szeged, 2009., 230–231.
- 4 PESTI László – TARJÁNYI Ferenc: *A Margitsziget*, <http://www.kia.hu/konyvtar/pestikert/margit.htm>
- 5 *Arany János Emlékmúzeum, Nagyszalonta*, <http://partiummuzeumok.ro/nagyszalonta/index.html>, <http://www.salonta.net/hu/files/aranymuzeum.htm>
- 6 VASNÉ dr. TÓTH Kornélia: *Egy vers ihlette ex libris*, *Kisgrafika*, 2017/1. sz., 2.
- 7 Holló Barnabás: *Toldi a farkasokkal*, <https://szoborkereso.hu/?szerkeszto=42&page=5&limit=100>; CSONTÓ Sándor: *A magyar szobrászművészet legnagyobb alakjai*, <http://www.g-choice.hu/page/Kultura/A-magyar-szobraszmuveszet-legnagyobb-alakjai---Szobraszok--sorsok--emlekmuvek>
- 8 ARANY János: *Toldi, V. ének*, <http://magyar-irodalom.elte.hu/sulinet/igyjo/setup/portrek/arany/totodik.htm>
- 9 *A Szegedi Nemzeti Emléksarnok*, A Szegedi Szemle kiadása, Szeged, 1930.
- 10 *Ti urak, ti urak, ti velsz ebek – Montgomery díszpolgára lett Arany János*, 2017. március 5., http://hvg.hu/kultura/20170305_Ti_urak_ti_urak_ti_velsz_ebek_Montgomery_diszpolgara lett_Arany_Janos
- 11 TURÓCZY Rozália: *Stettner Béla emléklapjai Arany Jánosról*, *Kisgrafika*, 1985/1. sz., 20–23.
- 12 APRÓ Ferenc: „...remélni egy szebb jövőben”, *Arany János, Szeged, szegediek*, Szeged fi., 2017. január-február, 2., <http://www.sk-szeged.hu/szegedfolyoirat/-/tartalom/szeged-2017-januarfbruar-889624>

Vasné dr. Tóth Kornélia

KBK ARCHÍV 2017

A KBK Egyesület kiállítása
2017. október 6–31-ig a H13-ban

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves Vendégeink!

Tisztelettel köszöntök mindenkit a Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület, a régebbi és rövidített nevén a KBK kiállításán. Köszönjük az újbóli meghívást a H13 Diák- és Vállalkozásfejlesztési Központnak, amely szerint Zékány Zoltán szakmai igazgató úrnak és Lukács Áronnak, a ház program koordinátorának. Mondhatjuk színházi szakkifejezéssel élve, hogy most is egy „ösbemutatót” tartunk. Így történt a tavalyi, 1956-os forradalom tiszteletére rendezett jubileumi tárlatunkkal is, aminek szintén itt, a H13 Galériában volt az „ösbemutatója”. Köztudott, hogy az egyesületi életünkben bevett gyakorlattá vált egy-egy grafikai válogatás több helyszínen történő bemutatása, és így talán abból is hagyományt is teremthetünk, hogy vándorkiállításaink első színhelyeül a későbbiekben is a H13 Galéria szolgáljon.

A most megnyíló tárlat nem jöhetett volna létre Kerékgyártó László munkája nélkül. Ő gyűjtötte össze, rendszerezte és rendezte, valamint installálta grafikai anyagot, amit szeretnék most itt az egyesület nevében megköszönni neki. Sőt, az anyag utógondozását, mai szóval menedzselését is felvállalva keresi az újabb bemutatói lehetőséget például Kőhegyi Gyula segítségével és együttműködésével. Továbbá köszönet illeti azokat a gyűjtőrsainkat és művészeinket, akik a bemutató céljára rendelkezésünkre bocsátották lapjaikat, a későbbiekben részletezem ezeket a grafikákat.

Ez az összeállítás már a korábbi közgyűlési ajánlásunk szellemében született meg, amely célja nemcsak az egyesület, hanem a könyvjegyművészet műfajának népszerűsítése, aminek a révén egyfajta kulturális küldetést is betölt – és a jövőben is felvállal a KBK.

Néhány gondolatot osztanék meg a tisztelt hallgatósággal a kisgrafika nagy hagyománynak örvendő műfaja, az ex libris, illetve a könyvjegyművészet kapcsán. Már itt pontosítanom kell magamat; a művészeti besorolás nem fedi teljes mértékben az ellátott funkcióit, sokkal többet jelent, és sokkal nagyobb a jelentősége. Gondoljunk arra, hogy ezek a kisméretű, művészi grafikák sokszor olyan művelődéstörténeti értékkel rendelkező információs tartalmat örökítenek az utókorra (ahogy Vasné dr. Tóth Kornélia nemrégiben megjelent „Ex libris és képkultúra” című könyvéből is kiviláglik), amely tartalmak akár évszázadokon átívelő tér és idő kontinuitásba ágyazva nyújtanak vagy nyújthatnak széleskörű kultúrtörténeti panorámát. Ezt az értékmentő feladatot látja el a KBK egyesület, amely a második világháborút követően 1959-ben alakult újjá (közeledik a 60. évforduló!). Nemcsak értékmentő, hanem folyamatosan új és újabb értékteremtő tevékenységével grafikusok nemzedékeit foglalkoztatja. Olyan alkotókat szólít meg ez a műfaj, akiknek adottságuk és képességük van, illetve hivatást érznek arra, hogy képpé formálják azokat a gondolatokat, amelyek a változó korok művészetet kedvelő és szponzoráló megrendelőit foglalkoztatják. Ők abban különlegesen, hogy láttatni engedik a láthatón túli dolgokat; képesek személyes üzeneteket és gondolatokat közvetíteni a későbbi korok képviselőjének; és képesek olyan magas szintű szakmaisággal tenni mindeze-

ket, hogy azok a mindenkori korláztól független esztétikumot sugározzanak.

Ezek a gondolatok köszönnek vissza az itt látható anyagban, amelyből először a gyűjteményekből származó tablókat ismertetném.

Harmath Gábortól kapott grafikákból összeállított tablón Balogh István, Bálványos Huba, Bíró Géza, Ovidiu Petca, Kiichiro Kawata, Baranyai Ferenc, Radványi Károly, Fery Antal és Simó Enikő munkái láthatók. Ez az egyetlen tabló, amely olyan külföldi lapot szerepeltet a japán alkotó esetében, amelynél a fent említett szempontok a tradicionális ázsiai kultúra évezredes viszonylatába ágyazva is érvényesek, illetve értelmezhetők.

Dr. Lenkey István anyagából Imets László, König Róbert, Vincze László, Varga Nándor Lajos, Vén Zoltán és Bálint Ferenc, valamint Tavasz Noémi munkái szerepelnek a tablón. Nála irodalom-, vallás- és nyomdatörténeti elemeken keresztül nyerünk bepillantást a művelődéstörténet gazdag világába.

Palásthy Lajos gyűjteményéből Imets László, Bálint Ferenc, Horváth Hermína, Vén Zoltán, Novák Henrik lapjai lettek kiállítva. Ebben az esetben is a vallástörténeti motívumok a dominánsak, amelyek fametszetes és mélynyomású lapokról szólnak meg a nézőket.

Szanka Rózsa gyűjtőtársunk az erdélyi grafika meghatározó mestereitől mutat be többnyire mélynyomású grafikákat, így Baász Imre, Bardócz Lajos, Cseh Gusztáv, Deák Ferenc, idősb és ifjabb Feszt László és Kazinczy Gábor grafikák szerepelnek a válogatásban. Mondhatjuk azt is, hogy ezen grafikák révén a huszadik század második felének legkiválóbb erdélyi grafikusai sorakoznak fel egymás mellett; elismerésre méltó gyűjtői teljesítmény volt lapjaikat így „csokorba kötni”.

Szászné Mara zenei témájú gazdag gyűjteményéből mélynyomású lapokat látunk Olexa Józseftől és Vén Zoltántól, halatlanul magas fokú professzionalitással megoldva.

Vasné dr. Tóth Kornélia újabb ex libriseinek egy része a 2017-es évfordulóhoz kapcsolódik, úgymint a Reformáció 500. jubileumi éve, és az Arany János emlékévé, ez motiválta Bakacsi Lajos és Nagy Sándor Zoltán munkáit. „Arany 200” címmel éppen pár napja hallhattunk Kornéliától egy hallatlanul gazdag és gondolatébresztő előadást. Szintén Arany János alakját idézik Balajti Károly legújabb számítógépes grafikái és rajta kívül még Baranyai Ferenc, Éles Bulcsú, valamint Kamper Lajos újabb alkotásait láthatjuk még a válogatásban.

A *KBK archívumából* származó művésztablók közül kiemelném azokat, ahol az erdélyi grafika többi kiváló képviselőinek a munkáit találjuk meg (a már Szanka Rózsa gyűjteményi lapjai között említettekén kívül), úgymint Debreceni László, Gy. Szabó Béla, Imets László, Jakabovics Miklós, Székely Géza.

Rátérve a művésztablókra, azokon *Budai Tibor*, *Diskay Lenke*, *Horváth Hermína*, *Kerékgyártó László*, *Kőhegyi Gyula*, *König Róbert*, *Nagy László Lázár*, *Olexa József*, *Perei Zoltán*, *Sajtos Gyula*, *Salamon Árpád*, *Ürmös Péter*, *Varga Edit*, *Vén Zoltán* grafikái szerepelnek vegyes, illetve önálló összeállításban.

Többjük grafikája átvezet minket más nemzetek kultúrkörébe; mint például Olexa Józsefnek Mozartot idéző lapja, Sajtos Gyulának a lengyel tűzoltó múzeumi, precízen metszett és kitűnően tipografált linómetszete, vagy a pekingi FISAE kongresszusra készített sajtó lapom.

Bardócz Lajosnak az ex librisek esetében ritkábban alkalmazott mélynyomású lapját láthatjuk a ködmönt ábrázoló nyomtatán, ez mezzotinto eljárással készült. Sütő András nevére készült könyvjegye a pozitív és negatív formáknak az egymásba fordulásával és megejtő egyszerűségével emblémakra jellemző formai tömörítést mutat be. Ezzel ellentétes az Ady Endre idézetet tartalmazó grafika dinamizmusa.

Budai Tibor gazdag mesélőkedvvel megáldott művész. A foltmaratott rézkarcai egészen „emberközelpbe” hozzák a kiválasztott témát, személyt, motívumot. Egyik lapjával emlékezünk dr. Soós Imrere, a Van Gogh portré kapcsán! Nagyon kedves hangvételi a betlehemezés témakörből megkarcolt lapja.

Horváth Hermína bravúros rajztudása csak az egyik alapja alkotóművészetének. Ehhez társul még a sokszorosító eljárások mindegyikében alkalmazott technikai tökéletesség. Magasnyomású lapjainak metszőtechnikája az európai nagymesterekével egyenrangú. Antoon Vermeulen és Palásthy Lajos számára készített ex libriseit emelem most ki a fekete-fehér folthatóság és formaritmusuk miatt.

Kerékgyártó László nemcsak az itt kiállított és számítógéppel átlényegített rajzai, hanem egész művésze a szeretett szülőföldre, Biharra és Nagyváradra emlékezik. Emléket állít, metsz, rajzol, fest és farag mindazon emblemikus vagy ikonikus személyeknek, akik az erdélyi lét tértől és időtől független, azt beragyogó, tündöklő szellemei (bátorkodtam ezt a hasonlatot Polgárdy Gézától kölcsönvenni).

König Róbert metszett lapjai a kötött technikának látszólagosan ellentmondva olyan dinamikát sugároznak, ami ritkán nyilvánul meg ebben a műfajban. A fametszetek témájául szolgálhat szakrális vagy profán elem, emberi vagy lófigura, de mindezek a König Róbertre jellemző metszőtechnikával kerülnek formaértelmezésre (vagy átértelmezésre); ez biztosítja a különböző művek egységes vizuális megjelenését.

Kőhegyi Gyula rézkarc és foltmaratás technikával a magyar és európai történelem és művészettörténet alakjait olyan kompozíciókba szerkeszti, ahol a rajzi ábrázolás és a tónusos folthatóság egységes vizuális renddé formálódnak a grafikáin. A művészetek mecénását, II. Gyula pápát ábrázoló lapja (több hazai grafika társaságában) külföldi pályázaton képviselte Magyarországot.

Nagy László Lázár harántdúc metszetei évtizedek óta hirdetik és képviselik a magyar xylográfia hagyományos jó hírét itthon és külföldön. Minden lapja a grafikai részletek gazdagságával ejti ámulatba a nézőt. Egyet emelek most itt ki; az Angyal Kürtjét, amellyel Király Zoltán barátunkra emlékezik és emlékeztet minket is. De több lapot is látunk a Don Quijote sorozatából, ami széles körben ismertté tette nevét külföldön; utoljára a frederikshavni ex libris múzeum állította ki a sorozat néhány darabját pár évvel ezelőtt, erről többnyelvű kiadvány is készült.

Salamon Árpád Szlovéniából rendszeresen szerepel metszeteivel a kiállításainkon. Különleges érzéke van a formaegyszerűsítéses megoldásokhoz, amihez kitalált fekete-fehér foltrendszer mindig találóan igazodik a témához. Ez a summázó előadásmód sok elismerést és díjat jelentett neki a külföldi kiállításokon.

Varga Edit a metszetein (legyen az enteriőr vagy kültéri részlet,) a virágcsendéletek illetve tájrészletek, (máshol utcák és terek) sugározzák azokat a hangulatokat, amelyek (konk-

rétan és átvitt értelemben is) az alkotói lélek belső békéjéből eredeztethetők, és annak megnyilvánulásai.

Vén Zoltán rézmetszetei virtuóz vonaltechnikával ábrázolnak közismert mitológiai – vallási – kultúrtörténeti személyeket, eseményeket, amelyek többsége sajátos Vén Zoltán-i humorral és világlátással átszőtt parafrázis. Kálvin János arc képe kapcsolódik a reformáció jubileumi évéhez. A bemutatott műveinek egy része úgynevezett PF (pour feliciter) lap, amelyeket újévi jókívánságokként szoktak a gyűjtők egymásnak elküldeni.

A fenti kiállítás-kalauz rávezetett minket arra, hogy a bevezetőben említett szempontok hogyan gazdagodnak és jelenhetnek meg az egyes alkotók egyéni látásmódjának szűrőjén keresztül; avagy milyen módon gazdagodik a megjelenítés a művész, illetve és az alkalmazott sokszorosító nemesgrafikai eljárás által. Megköszönve kitüntető figyelmüket, kívánok eredményes „képolvasást”, a kiállítást ezennel megnyitom!

Ürmös Péter

HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

EBERGÉNYI TIBOR
(1912–1987)

Tanár és könyvtáros, 1912-ben született Egerben. Magyar-német szakos bölcsészdiplomát a Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett. 1939-től a Felsőkereskedelmi Iskolában, majd a Dobó István Gimnáziumban tanított, 1958-ban kinevezték a Heves Megyei Könyvtár igazgatójának Egerbe, ahol 1974-ig dolgozott.



Oriol M. Divi fametszete, X2 (1953), 65×60

Meghatározó volt kisgrafikai érdeklődésében, hogy 1970-ben részt vett a budapesti XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszuson. Ehhez kapcsolódóan a kongresszus résztvevői számára szervezett egri kirándulás, és az egri Megyei Könyvtár két világháború közti ex libriseket bemutató kiállításának, ill. az Egert bemutató négy nyelvű kiadványnak értelmi szerzője. Irányításával alakult meg az egri (Heves megyei) kisgrafika kör 1971 októberében a Dobó István Vármúzeum klubtermében, az Egerben élő lengyel származású grafikus, Trojan Marian József tárlatával egybekötve. A tikár Nagy István lett.

Ebergényi a későbbiekben is számos kiállítást rendezett, ex libris kiadványokat jelentetett meg, például Galambos Ferenc ex libris bibliográfiáját. Szakíróként is ismertté tette a nevét, számos írása jelent meg a Könyvtárosban. Az egri könyvtár kisgrafikai kiállításai sorában kiemelkedik a W. Jakubowski ex libriseit bemutató 1973-ban.

Ebergényi 18 ország gyűjtőivel levelezett, így tett szert jelentős, kb. 25 000 darabos gyűjteményre. Főleg rézkarcokat és fametszetű lapokat gyűjtött, tematikailag kiemelten a – szőlőtermesztő hobbijára utaló – szőlős-boros ex libriseket. Az egri minaret, a könyv, az olvasás motívuma is gyakori könyvjegyein. Emellett érdekelték a magyar és az osztrák szecesszióval összefüggő lapok. Nevére szóló ex librist készített Andruskó Károly, Kertes-Kollmann Jenő, Kopasz Márta, Fery Antal,



Fery Antal fametszete, X2, op. 588 (1969), 77×65

Stettner Béla, Trojan Marian József, Prohászka Antal, Diskay Lenke, Csiby Mihály, Deák Ferenc, Hervai Katalin, Vén Zoltán, a spanyol Oriol M. Divi stb.

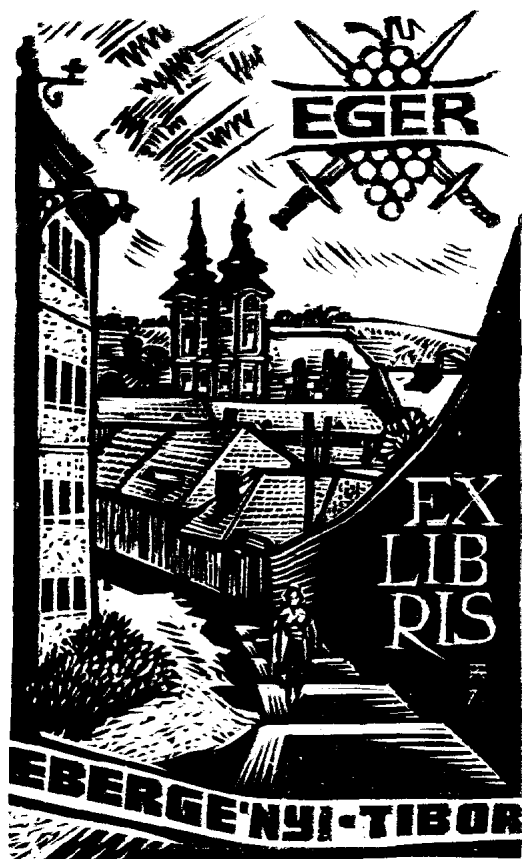
Ebergényi Tibor harminc éve, 1987-ben hunyt el. Az egri kisgrafikai életben fontos szerepet betöltő gyűjtő haláláról a Kisgrafika folyóirat is megemlékezett, a gyászír mellett Vén Zoltán Ebergényi nevére szóló Karinthy Frigyes-lapjával.



Andruskó Károly grafikája, 40×29

Irodalom

- A kongresszus résztvevői*, Kisgrafika Értesítő, 1970. december, 743.
- A KBK egri csoportja*, Kisgrafika Értesítő, 1971. december, 880.
- Ceglédi Ősz '73. Országos Kisgrafikai Kiállítás*, Kossuth Művelődési Központ, Cegléd, 1975. október 21–31-ig., 9. (katalógus)
- Cserejegyzék*, Kisgrafika, 1977/2. sz., belső címlap
- Gyászír*, Kisgrafika, 1987/2-3. sz., 36.
- Ebergényi Tibor levelei Réthy Istvánnak*, Eger, 1972. VII. 15., 1973. XII. 11., 1974. VII. 03.
- Hírek*, Kisgrafika, 1973/3. sz., 33.
- RÉTHY István: *Egerben*, Kisgrafika Értesítő, 1970. december, 730.
- Réthy István levele Ebergényi Tibor könyvtárigazgatónak*, Budapest, 1973. január 14.
- Vidéki csoportjaink életéből*, Kisgrafika, 1979/1–2. sz., 21.



Fery Antal fametszete, X2, op. 693 (1971), 110×67

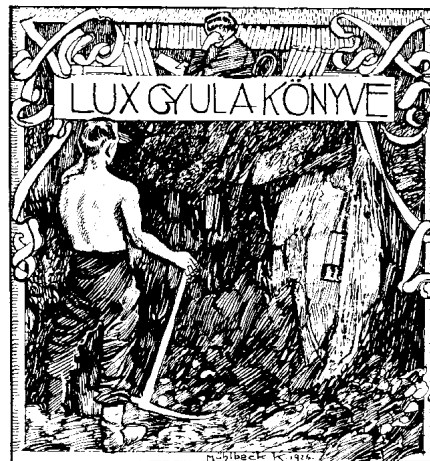
LUX GYULA
(1884–1957)

Pedagógus, nyelvész, kutató, oktatósszervező, tanügyi főtanácsos. A négy polgárit Dobsinán végezte. 1902-ben szerzett pedagógus oklevelet a losonci tanítóképzőben. 1909-ben magyar–német szakos tanítóképző-intézeti tanárrá avatták az Apponyi Kollégiumban. 1909 és 1914 között először helyettes, majd segéd-, végül rendes tanár lett a kolozsvári egyetemen. Az első világháború alatt a losonci 25. gyalogezredben szolgált, ahonnan megjárta az orosz és az olasz frontokat, hadnagyként szerelt le. A fronton naplót vezetett, Hadinaplója 2016-ban (!) került kiadásra.

1933-ban a szegedi egyetemen szerzett doktori címet. Egy ideig a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán, majd a Budapesti Állami Tanítóképezdőben tanított német nyelvet, 1939 szeptemberétől szervezte-irányította a Magyar Királyi Állami Németnyelvű Tanítóképző Líceumot, 1944-es nyugdíjazásáig. Az Országos Közoktatási Tanács és a Tankönyvügyi Bizottság tagja volt. Gazdag szakirodalmi munkásságot folytatott: nyelvtanokat, szakkönyveket, ismeretterjesztő cikkeket, műveket írt. Honismereti tanulmányokat végzett Dobsina története kapcsán, a dobsinai és dél-szepesi németiség jeles kutatója lett. Írásai jelentek meg a következő lapokban: Család és Iskola, Magyar Tanítóképző, Polgáriszkolai Tanáregyesületi Közlöny, Magyar Pedagógia, Néptanítók Lapja, Katholikus Iskola, Századok. Önálló munkái közt említhető A német nyelvtanítás módszere (1923); A modern nyelvek tanulása és tanítása (1925); Nyelvi adatok a délszepesi és dobsinai német nép településtörténetéhez (1938) stb.

Az oktatáson, helytörténeten kívül az ex librisek iránt is komoly érdeklődést tanúsított: a MEGE, azaz a Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete egyik alapító választmányi tagja, jeles ex libris gyűjtő volt. Neve szerepelt a MEGE cserelistáján is. A számára készített könyvjegyek részben a tanítói tevékenységre utalnak (gyermekek fejébe tölcserrel tudást töltő professzorral), és Dobsina bányaváros révén a bányászatra mint témára irányulnak. A grafikusok Drahos István, Mühlbeck Károly.

Lux Gyula, a sokoldalú pedagógus hatvan éve, 1957-ben hunyt el Budapesten.



Mühlbeck Károly grafikája, P1 (1926), 60×55

Irodalom

1937. évi cserejegyzék, MEGE Kisgrafika, 1937/1. sz., 4.
 A 600 éves Dobsina, szerk. GÖMÖRY Árpád, Tapody Árpád Könyvnyomdája, Putnok, 1927, 8.
 ARADY Kálmán, Dr.: *Visszapillantás*, MEGE Kisgrafika, 1943/1-2. sz., 2.
 DONÁTH Péter: *Lux Gyula emlékezete*, Regio: Kisebbség, politika, társadalom, 1997. 8. évf. 1. sz., 195.
 Dr. Lux Gyula hadinaplójának a bemutatója, <http://felvidek.ma/esemeny/dr-lux-gyula-hadinaplojanak-a-bemutatoja/>
 Lux Gyula: *Dobsina településének és birtoklásának története*, Budapest, 1934. (Klny. a Turul 1934. évfolyamából)
 Lux Gyula, https://hu.wikipedia.org/wiki/Lux_Gyula
 HADOBÁS Sándor: *Megkésétt emlékezés dr. Lux Gyulára*, <http://epa.oszk.hu/01400/01466/00005/pdf/08.pdf>
 Szemle, Személyi hírek, MEGE Kisgrafika, 1940/3–4. sz., 20.

Vasné dr. Tóth Kornélia



Mühlbeck Károly
grafikája,
P1 (1931),
80×68

KASS JÁNOS-PLAKETT AVATÁSI BESZÉDE

Részlet a beszédből,

Szent Gellért-templom, Szeged, 2017. szeptember 24.

Különleges helyen köszöntöm – tisztelettel és szeretettel – a Szent Gellértra emlékezőket és az Ünneplőket.

Különleges helyen, mert egy olyan szakrális tér bejáratánál állunk, amelynek kapuján, egyházi szimbólumok helyett, emberarcok fogadnak. (...)

Gellért eredményeit – mártírhalála ellenére – létünk igazolja. (...)

Ma, a legfrissebb „JEL”, az áldott emlékű Kass János portré-érmének elhelyezésével ünnepeljük a Mestert, Tóth Sándor Munkácsy-díjas szobrászművész alkotásaként megidézve Őt. Megidézve és közénk hívva a különleges módon „Szarvassá változott fiút”, a Szegedről elszármazott, Kossuth-díjas grafikusművészt, aki a nagy barát, Juhász Ferenc szavaival élve:

„...Ott állt az idő hegygerincén – Ott állt a mindenség tonycsücskén – Ott állt a titkok kapujában – Szarva hegye a csillagokkal játszott..., a mérhetetlen szorgalmú és szeretetű művész....”

Aki mégis, újra Szegedre találva, Európát hozta ide, akkor, amikor Európa nagyon távolinak tűnt. Idehozta nemcsak a világot megjárt munkái által, de éppen embersége, barátságára méltó volta, tehetsége, sőt szeretete szülte kapcsolati hálója okán. Galériájában izzó hangulatú esteket szervezve többek között Juhász Ferencnek, Faludy Györgynek, Határ Győzőnek, John Halasnak, vagy éppen Kurtág zenéjének.

Kass az egyik emblematikus alkotása, Madách „Az ember tragédiája” című műve alapján készített grafikai sorozatának megjelenéséhez ezt írja az ajánlásban:

„...A Révai-Zsdanov féle úgynevezett kultúrpolitika lassú összeomlása, Bartók Csodálatos Mandarinjának bemutatásával kezdődött 1956 tavaszán, amikor Lakatos Gabriella táncolta a lányt, Vashegyi Jenő pedig a mandarint Harangozó Gyula koreográfiájára. Azután következett október 22-én, a forradalom előestéjén Bartók zongoraversenye az Erkel Színházban. Tombolt a közönség, Cziffra György zongorázott, és nem sokkal később már Párizsban ünnepelték Őt.

A forradalom elbukott, de a világ ennek a szupernova-robbanásnak a fényében látta meg, hogy e kis országnak Óriásai vannak. Van, aki egy szál fegyverrel, van, aki tollal, más vonóval, ecsettel, vagy a zongora mellett képviseli hazáját....”

Óriások... Nagyok..., nem tudunk mérlegelni, nincs mivel, csak a lelkünk érintettségének foka a legfinomabb műszer.

Mert, aki ismerte Jánost, nem jutott eszébe a mérlegelés, csak volt, és egyszerűen melegedett környezetében, a kedvességén, a póztalanságán, gondolatainak ívén, rajzoló kezei varázsán, a szinte féktelenül áradó kreativitásán egy-egy kiállításrendezés perzselően boldogító hevében... Sosem felejttem, az '56. november 4.-ének, a csalódottságnak, a szörnyűségeknek emléket állító kiállítás döbbenetét. A „Kékszakkallú” élő-modelles akció rendezését, vagy a gyerekeknek adott „Fejek” átalakulásának, Őt magát boldogító csodaalkalmát!

Aki pedig nem ismerhette Kass Jánost személyesen, fölragaszthatja remek bélyegeit, olvashatja sorait, például ars poétikáját, azaz:

„...mindenek előtt küzdeni a Gonosszal – a tökéletes munka felé törekvés – a betű tisztelete – a gépekben rejlő fenyegetés – az embrió veszélyeztetettsége – nem csupán a reménytelen-

séget ábrázolom, hanem a szépség felé való törekvést. Hogy egyszer felérünk a hegycsúcsra és nem csupa romhalmaz lesz az életünk. Talán képesek leszünk befejezni ezt a torzót...”

És az ismerkedni akaró természetesen kinyithatja Kass János albumait, ahol a mai ember vibráló, információkkal stimulált gondolatvilágának megfelelő grafikai bőkezűséggel fordítja le például Madách remekét. A színeiben és vonalainban is feszes drámaisággal megjelenített férfi-nő viszonyt a „Kékszakkallú” végtelenül elegáns sorozatában. Vagy sok más mellett, megismerheti a Psalmus Hungaricus, azaz a magyar sorsért könyörgő, a bibliai zoltárra épülő Kodály-mű grafikai tömörségében még döbbenetesebb erejű képi ábrázolását.

És ráerősítenek ismét Juhász Ferenc szavai:

„...száz sebem kiforr színarannyal – naponta lerogyok, száz golyó sügyemben – naponta fölkelek százszor teljesebben...”

A Nagyok egy töről fakadnak, hiszen amikor Kodály a két háború között egy szakmai vita után kijelenti, hogy nem szimfóniát kell itt írni, hanem dalolni tanítani a gyerekeket, hogy ne járjanak zenei, lelki meztelenségben, szinte összecsengő módon, Kass évtizedekkel később él a Mozaik Kiadó felkérésével, és nem restell kisiskolás tankönyvekhez elbűvölő grafikai kíséretet adni, a gyerekek vizuális nevelésére gondolva.

A Gonoszt csak alkotással lehet legyőzni, mondja – így prédikálva nekünk, még küzdő madaraknak, Szent Ferenc-i módon!

Igen a Szegedi Válogatott! Ők a város igazi emblémái, a tudomány, a szakralitás és köztük a művészet emberei, akik észrevétlenül, saját „Szolgálati Helyükön” is ugyanazt a teljességhez vezető utat járják, tapasztalásukat mutatva föl nekünk biztatásul.

Csak hálások lehetünk a mai napért. Hálások a Helyieknek, akik mindezt észrevéve, különleges és mégis a legközvetlenebb módon a Nagyok emberi arcának fölmutatásával erősítik tartásunkat. Általuk adva biztató fogódzót mindennapi, a legapróbban is méltóságteljes feladatainkhoz, hogy nekünk is érdemes....



Külön nagyrabecsülés jár azért, hogy a Helyieknek van szemük ahhoz, hogy aktivitásukban lévő szegedieket is a példák közé emeljének.

Hálásan, szeretettel gondolok Kass Jánosra, hogy ismerhettem, közelében lehettem. És Tisztelettel köszöntöm a jelenlévőket, az igazi Városépítés Ünneplőit. Hölgyeim és Uraim, örülünk, mert ma gazdagabbak lettünk ismét!

Köszönöm türelmüket, figyelmük megtisztelt.

Koczor György

BAKACSI LAJOS KIÁLLÍTÁSÁVAL NYÍLT MEG A VEDRES GALÉRIA SZEGEDEN

A megnyitó szövege

Tisztelt művészetpártoló közönség!

Hagyományteremtő szándékkal és egyben névadó ünnepségre gyűltünk ma össze itt a Vedres István Építőipari Szakgimnázium második emeleti aulájában. Iskolaközösségünk úgy gondolta, Vedres István nevének hordozójaként tartozunk annyival névadónk emlékének, városunknak és a magyar kultúrának, hogy kiváló adottságokkal bíró épületünkben időszaki kiállításokon mutassuk be művésztanáraink és diákjaink munkáit a nagyközönségnek. Mától ezt a helyet, az épület második emeleti auláját tehát Vedres Galériának hívjuk, s – ahogyan eddig, úgy ezután is – szeretettel várjuk látogatóinkat kiállításainkra.

Bár a szegedi művészeti életben jártas polgárok jól ismerik egykori kollégánk, Bakacsi Lajos nevét és munkásságát, mégis engedjék meg, hogy néhány mondatban bemutassam a művész életútját.

Bakacsi Lajos pedagógus, festő és grafikus Szegeden született 1949-ben. A szegedi Radnóti Miklós Gimnázium műszaki rajz tagozatos osztályában érettségizett, velük kezdődött és végződött ez a tagozat. Hemmert János festőművész, a szegedieknek „Hemi Jani” volt a rajztanára, aki rá is nagy hatással volt.

1968-ban felvételt nyert a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola földrajz-rajz szakára. A rajz tanszéken először Cs. Pataj Mihály, majd harmadik-negyedik évben Vinkler László voltak a mesterei. 1972-ben az Országos Diákköri Konferencián Az op-art alapjai és helye a 20. század művészetében című dolgozatát mutatta be az ELTE-n, és első helyezést ért el a társadalomtudományi szekcióban. Ez volt a szakdolgozati témája is. 1972-ben elnyerte a tanárképző főiskola kiváló tanárjelöltje díját, és földrajz-rajz szakos tanári diplomát szerzett.

Pedagógiai munkássága:

A főiskola után pályakezdőként a Déri Miksa Gépipari Kollégiumban kapott nevelőtanári állást, mellette a könyvtárát is kezelte, zenehallgatást vezetett, linómetsző kört alakított, és a tanulókkal rendszeresen járt a város képzőművészeti kiállításaira. Délelőttönként helyettesített a város általános iskoláiban. Ponicsán Ádám megbetegedése miatt 16 óráját vette át a főállás mellett a szegedi Vedres István Építőipari Szakközépiskolában, majd 1980 augusztusában áthelyezéssel került át ide; szabadkézi rajzot és ábrázoló geometriát tanította.

2000-ben indult a Vedresben a rajz tagozatos osztály. Ennek rajzos tantervét Bakacsi tanár úr dolgozta ki. A tagozaton szabadkézi rajzot, festést, grafikai technikákat, számítógépes grafikát, illetve a műalkotások elemzése tárgyát tanította.

Életművének meghatározó eleme a tanítás. Pedagógusi működését mély humánus, empátia jellemezte. Diákjaival könnyen megtalálta a közös hangot, óráit jó humorral fűszerezte. Tanítványai és kollégái szerették, tisztelték, becsülték. Iskolateremtő egyéniség, akit építészgenerációk vallanak mesterüknek.

Művészi pályája még a középiskolás évek alatt indult. Gimnáziumi rajztanára, Hemmert János ajánlotta be a Tábor utcai szabadiskolába, ahol Vlasits Károly korrigált. Itt volt az első kiállítása 1968-ban. A városi képzőművészeti kör megszűnte után a Vasutas Képzőművészeti Körben dolgozott évekig.

Kilenc évig, amíg működött a Csongrád Megyei Rajztanár Stúdió, annak ásothalmi művésztelepén dolgozott nyaranta. Először Utrechtben járt külföldön, a FISAE, a Kisgrafika Barátok Nemzetközi Szervezetének találkozáján. (Érdekesség: ezen a találkozón általános iskolás kezdő ex libris-gyűjtőként én is jelen voltam.) Cs. Pataj Mihály, később Kopasz Márta hatására kezdett kisgrafikákat készíteni. Lírai és népi motívumokat felhasználó veretes grafikai kedveltek gyűjtői körökben. Ellátogatott Erdélybe, Buday György hazájába, benyomások, tapasztalatokat szerezni az ottani tájról és az ottani alkotókról. Később Hollandiába, Franciaországba, Olaszországba is eljutott kiállításokra, tanulmányutakra.

1968 óta kiállító művész mind a mai napig, alkotókedve és alkotóereje töretlen, a szegedi képzőművészeti élet jeles egyénisége. A XX. század második felének új magyar avantgárd művészetébe kapcsolódott be festészete, posztimpreszionista képekkel indított, majd leginkább a gesztusfestészettel tudta kifejezni mondanivalóit, több évtizede pedig az egyre derűsebb lírai absztrakt expresszionista irányzat mentén alkot.

Művészilag és emberileg is hiteles egyéniség, grafikai, könyvillusztrációi (Czilcer Olga költőnő, Árpás Károly író kötetei), ex librisei külön szint jelentenek alkotásai közt. Hátározott kontúrokkal követi és továbbgondolja az erdélyi származású alföldi festő, Nagy István és a szintén erdélyi, végül Londonba kitelepült Buday György művészeti hagyományait. Szeged város önkormányzata több festményét is megvásárolta. A város jeles írói, helytörténészei, művészeti írói, köztük Tandi Lajos, Apró Ferenc és Szuromi Pál értékelték művészetét, s nyitották meg egyéni kiállításait, melyek főleg Szegeden és a „szegedi nagytájban” zajlanak. Természetesen, mihelyt módja nyílt rá, külföldön is megmérte alkotásait, többek között Hollandiában, Japánban, Olaszországban és Csehországban.

Művészetéről nálam avatottabb kritikussai a következőképpen vallottak:

Szuromi Pál szerint „Bakacsi Lajos festészete az oldott, kifinomult lírai látomások felé halad. Akár figurákat, akár tárgyi motívumokat idéz: előadása egyre sejtelmesebb, szellemibb képzeteket indukál.”

Tandi Lajos a művész lírai alkatát hangsúlyozza, véleménye szerint „alapos studiumok és biztos rajztudás húzódik meg képei hátországaiban. Rendkívüli színérzékenységgel és rajzossággal készíti műveit, építészeti élményeinek átírta, táj-émlékeit, enteriőr-kompozícióit. Finom, gyöngyház felületei sejtelmességet, bensőségességet sugároznak.”

Végezetül a kiállított szemet gyönyörködtető és lelket melegengető munkákhoz gratulálok, s mindannyiunk nevében köszönöm az élményt a művésznek. A kiállítást megnyitom!

Tóth Zoltán



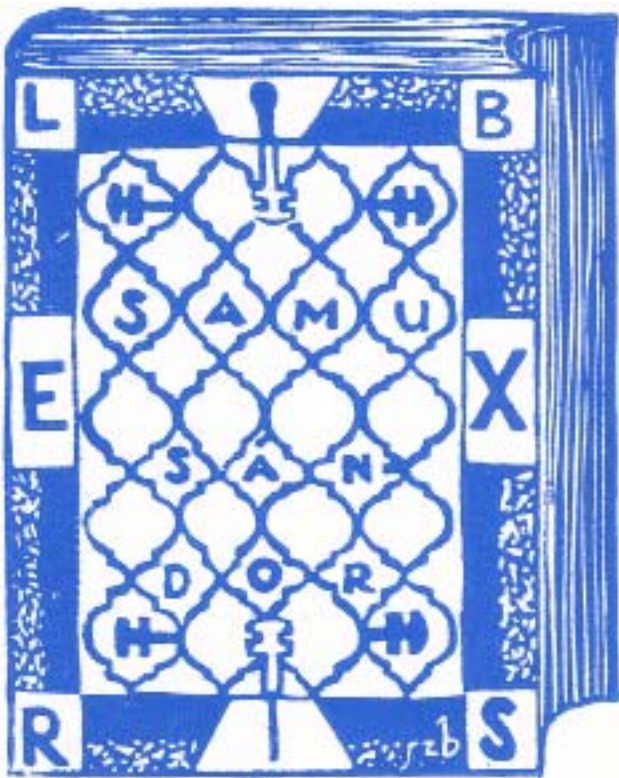
Bakacsi Lajos grafikája, X3-ről készült P1, op. 60

HÍREK

SZÖKŐCS BÉLÁRA EMLÉKEZÜNK

Ismét búcsúznunk kell egy régi barátunktól. Tragikus hirtelenséggel, hatvanegy éves korában érte a halál mohácsi otthonában. A KBK munkájába még a nyolcvanas években kapcsolódott be, nagy lelkesedéssel kezdte gyűjteni a könyvjegyeket és kisgrafikákat, sőt ebben az időszakban készített is ex libriseket. Még a Fészek Klubban tartott találkozóinkra is el-ellátogatott. Később tevékenysége áttevődött a tervezőgrafika területére, brosúrákat és nyomtatványokat tervezett és jelentetett meg. Ezzel egyidejűleg kiadványszerkesztéssel és arculattervezéssel foglalkozó vállalkozásba kezdett. Emellett új önkifejezési formát keresve rátalált a fényképezésre. Óriási fotógyűjteményének legszebb darabjait Mohács városa által kiadott naptárakból, idegenforgalmi kiadványokból ismerhette meg a közönség.

Szökőcs Béla 1956-ban született Pécsen. 1976-ban kezdte pedagógiai tevékenységét Mohácson, ahol Alfa Junior néven szakkört is vezetett, majd 1991-ben többedmagával megalapította a Junior Art Alapítványt. Ennek révén sok-sok tehetséges fiatalnak segítette szakmai kibontakozását, sok ígéretes tehetségű fiatal kapott alapítványi támogatást és részesült kiállítási lehetőségekben. Nevüket és munkáikat színvonalas katalógusba szerkesztette először 2011-ben „Húsz éve a tehetségek szolgálatában” címmel. Ő szerkesztette a „Mohács az ex librisekben” című huszonnégy lapos mappát, amelyet a pécsi KBK által szervezett, Duna menti országok I. nemzetközi ex libris találkozója alkalmából jelentetett meg. Idén az alapításának huszonötödik évfordulójához érkezett a Junior Art Alapítvány és erre szervezett kiállításnak a katalógusát is ő állította össze.



Szökőcs Béla linómetszete, X3

Ez volt az utolsó munkája. A fentiekben említett kiadványokon kívül számtalan általa összeállított és szerkesztett publikáció és album hirdeti Mohács történeti és kulturális kincseit, néprajzi értékeit; példának említhetjük a „Mi Mohácsunk”, a „Poklade” és a „Busójárás” című könyvét. Munkásságát a város 2012-ben a „Mohács Város Tisztelete Jeléül” elnevezésű kitüntetéssel, majd pedig 2016-ban a „Pro Urbe” díj adományozásával ismerte el.



Szökőcs Béla linómetszete, X3

Utoljára tavasszal beszéltem vele telefonon. A hosszú évek óta folytatott pécsi gyógykezelései erősen kimerítették a szerkesztését, ennek ellenére tele volt tervekkel és elképzelésekkel. A kisgrafika változatlanul szívügye maradt. Említette, hogy szívesen fogadná a KBK egyesület kiállítási anyagát egy később meghatározott időpontban, de ez a terve már nem valósulhat meg. Emlékét megőrizzük és kegyelettel ápoljuk!

Ürmös Péter

Irodalom: Mohácsi Újság.hu – 2017. augusztus 4.



WIENER KONGRESS – 2017

Idén szeptemberben rendezte meg az Osztrák Exlibris Társaság (ÖEG) az Osztrák Kortárs Grafikai Társasággal (ÖZG) közösen az éves találkozóját a Bécsi Erdőben található Unterkirchbachban.

Az ÖEG Napok helyszínéül már nem először szolgált a fővárostól közel húsz kilométerre található település, tavaly is itt rendezték a Wiener Kongress ülést és találkozóját. A szeptemberi utolsó hétfőjére szervezték a háromnapos rendezvényt.

A pénteki első napon a csereprogram után négy előadást hallgathattak meg a résztvevők. Karl F. Stock háromkötetes új könyvét Az exlibris-irodalom esszenciája címmel Tillfried Cernajsek adta elő. Ursula Müksch „A huszadik századi művésznők lehetőségei és nehézségei” című előadását Michael Gryksa prezentációja követte, ebben Richard Lux bécsi grafikust mutatta be. Végezetül pedig ismét Tillfried Cernajsek előadásából Szent Barbara, a hegylakók, geológusok, stb. védőszentjének különböző művészeti ágakban történő ikonográfiai ábrázolásait lehetett megismerni.



*Csereterem:
baloldalon hátul Michael Gryksa,
jobboldalon félig háttal Heinrich Scheffer elnök úr*

Szombaton a mauerbachi karthauzi kolostort látogatták meg résztvevők, ez egyébként „Nyílt napként” lett meghirdetve, amin bárki részt vehetett. Vasárnap délelőtt ex libris csere volt a többnapos találkozó záró programja.

A rendezvényre egy olyan füzetet nyomtattak, amelyben a programpontokon kívül az előadások absztraktjai és a találkozóra bejelentkezetteknek a névsora szerepelt. A hazaiakon kívül résztvevők érkeztek Angliából, Csehországból, Fehéroroszországból, Németországból, Ukrajnából. Magyarországról Antal Jenő, Antalné Tari Zsuzsa, Horváth Hermina, Palásthy Lajos, Ürmös Péter és Vasné dr. Tóth Kornélia vettek részt a találkozón. Eredményes cseréket bonyolítottunk, és kapcsolatépítés szempontjából is fontos volt a KBK új vezetőségének bemutatkozó látogatása. Az első nap végén a delegációnk megköszönte a meghívást, és egyúttal reményünket fejeztük ki, hogy legközelebb a KBK budapesti rendezvényén találkozunk.

(ÜP)



*Csoportkép a kongresszusról
Álló sorban: Antalné Tari Zsuzsa, Ürmös Péter, Peter Rath.
Ülő sorban: Tillfried Cernajsek, Brigitte Rath (Peter Rath neje)
és Vasné dr. Tóth Kornélia.*

HILLINGER OSZKÁR (1887 EGER – 1962? LONDON?) ÉS GYŰJTEMÉNYE

Sok esetben rejtély, hogy kik voltak azok a megrendelők, akik ex libriseket készíttettek. Így vagyunk Hillinger Oszkárral is. Több mélynyomású grafikai lapja ismert. A művek természetelvűek, olykor finom naturalizmus jellemzi őket. Gyakran szerepelnek rajtuk aktok. Néha merészebb a kompozíció, közvetett vagy direkt erotikus utalásokkal, incselkedésekkel. A magyar művészek közül készített számára ex librist Gara Arnold, Markó Lajos, Bottka Miklós – utóbbi többet is. A külföldiek közül megemlíthetjük H. Bastanier, G.O. Erler, A. Kunst, M. E. Philipp lapjait.

Hillinger sorsa, életpályája tulajdonképpen ismeretlen. Karrierje csúcán bankigazgató volt: a Magyar-Olasz Bank élén állt. 1887. január 2-án Egerben született, Hillinger Dezső és Burger Mária fiaként. Felesége Kármán Lucia (1902), Kármán Aladár műépítész, a zsidó gazdasági és szellemi elit egyik sokat foglalkoztatott építészének a lánya volt. Budapesten a Hold u. 15. sz. alatt laktak. Hillinger bankigazgatói beosztása elegendő ürügy volt arra, hogy 1951-ben nejevel együtt kitelepítsék Jászkisérre. 1954-ben Dunaharasztra költöztek, a Damjanich u. 14. szám alá.

Mikor Hillingert kitelepítették, otthona műértékeit az Iparművészeti Múzeumban helyezték el. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1949:13. törvényerejű rendelete ugyanis mindazon tárgyak múzeumi megőrzését, letéti elhelyezését elrendelte, amelyek nemzeti értékűek voltak, ám tulajdonosuk nem tudta őket megőrizni – Hillingerék kitelepítése során is ez történt. A tárgyakat a Magyar Múzeumok Országos Központja vette át, és egy kivételével az Iparművészeti Múzeumban helyezték el őket. 1951-ben különféle tárgyak, bútorok, antik és újabb szobrok, egy különleges vértál, Mária Terézia-korabeli szekrény és üvegcsillár, pár kerámia és textil került a múzeumba, Hillinger ex libris-gyűjteményével együtt. Külföldön (Párizsban, Velencében stb.) és idehaza is vásárolt, így az Ernst aukciókon is. Egyik spanyol írószekrénye Párizsból származott, a másik vélhetően magyar gyűjteményből. Volt olyan szobor, ami apósától, Kármán Aladártól került a gyűjteményébe, s 1907-ben szerepelt az Iparművészeti Múzeum amatőr – magángyűjteményi – kiállításán.

Műtárgyai érdekes, válogatott darabok voltak. Igazi „ínyenc” lévén, állítólag egyiptomi múmia-portréval is rendelkezett. Ha nem is volt minden tárgy intakt, illetve eredeti, szépségük és ritkaságuk megragadta még a szakemberek figyelmét is. Előfordult, hogy egy-egy tárgyat vagy tárgye gyűjtését múzeumi kiállításra is kölcsönkérték (a francia festők kiállítására XIV. Lajos korabeli nádfonatú garnitúráját adta kölcsön).

5.000 darabos ex libris-gyűjteménye faragott, itáliai reneszánsz ládájából került elő. Grafikai ábécérendben voltak csoportosítva, országok szerinti dossziékban, azok pedig dobozokban. Voltak szakkönyvei is, továbbá ex libriszel kapcsolatos folyóiratok.

Az 1954-ben hozott 13. számú törvényerejű rendelet rögzítette a muzeális tárgy fogalmát, és kimondta, hogy azokat a tárgyakat, amelyek nem esnek a muzeális kategóriába, el kell szállítani a múzeumból. (Államosították azokat a tárgyakat, amelyek tulajdonosa külföldre távozott vagy ismeretlen volt.) Erre a rendeletre hivatkozott Hillinger Oszkár, miután a kite-

lepítés letelt, hogy a múzeum nyilatkozzon arról, mely, nem muzeális értékűnek tartott tárgyát kaphatja vissza. Egy ideig az ügyben nem történt előrelépés, mert a kitelepítettekre hivatalosan nem vonatkoztatták a rendeletet.

1956 nyarán Hillinger Oszkár és neje Londonba települt át. Letéti műtárgyaira vonatkozóan közjegyző által hitelesített ajándékozási okiratot készítettett, amit 1962-ben megismételt, miszerint műtárgyait húga, dr. nagykállói Kállay Zoltánné sz. Hillinger Erzsébet (1891) kaphassa meg. A letétbe helyezett műtárgyak tulajdonba adása, visszaszolgáltatása nem volt egyszerű, a felsőbb szervekkel engedélyeztetni kellett, és évekig tartott. A múzeum nagy mennyiségű műtárgyat vett át annak idején letétbe, s ezek között nehéz volt azonosítani azokat, amelyekről nem készült alapos leírás. Több részletben, akadozva tudták kiszolgáltatni a tárgyakat a volt tulajdonos testvérének, aki 1962-ben több műtárggyal együtt vette át az ex libris-kollekciót. Ekkortájt Hillinger Oszkár már nem élt, testvére a hagyatékáról tett említést. Azonban még 1965-ben sem zárult le a történet, és a dokumentumok híján immár nem is tudjuk a teljes folyamatot rekonstruálni. Vajon a továbbiakban mi lett az 5.000 darabos ex libris gyűjtemény sorsa? Újabb kutatás feladata leend.

Horváth Hilda



A *putnoki Holló László Galéria* ex libris gyűjteménye a szlovákiai Tornaalján (Šafárikova) a Rákóczi Szövetség Baráti Köre és a Csemadok Területi Választmánya rendezésében (2017. szeptember 12–30.) került bemutatásra. Újváry Mária igazgató bemutatta a Galériát, az ex libris gyűjteményt és az adományozó Imolay dr. Lenkey Istvánt. Ezután az adományozó az ex libris történetéről, a gyűjtésről és a kiállításon látható mintegy félszáz XX. századi magyar ex libris művészről, valamint az ex librisek témájáról és a készítés technikájáról is szólt. A közel félszáz érdeklődő magánbeszélgetésben hosszan érdeklődött a tenyérsny csodák világa iránt.



A Művészetbarátok Egyesülete és a Kisgrafika Barátok Köre szervezésében 2017. szeptember 5-én nyílt Ürmös Péter grafikusművész KÉP – ÍRÁS című, válogatott illusztrációkból rendezett kiállítása a H13 Diák- és Vállalkozásfejlesztési Központban (Budapest, VIII. Horánszky u. 13. szám). Köszöntőt mondott Geröly Tibor, a Művészetbarátok Egyesületének elnöke.

A kiállítást megnyitotta Vasné dr. Tóth Kornélia, a KBK elnökségi tagja. A megnyitó szövegét következő számunkban olvashatják.



Hungarika ex libriséről Lengyelországban

Egyesületünk elnökségi tagja, Vasné dr. Tóth Kornélia 2017. november 15-én az Országos Széchényi Könyvtár képviseletében előadóként vesz részt a lengyelországi „Ex libris: mark of ownership – piece of art” c. tudományos konferencián. A nemzetközi konferencián a vendéglátó Lengyelország mellett Törökországból, Ukrajnából, Kazahsztánból, Finnországból, Portugáliából vesznek részt az ex libris téma szakértői, kutatói. Az előadások angol, ill. lengyel nyelven szólnak. A szervező a krakkói Pedagógia Egyetem, mely a helyszínt is adja. Kornélia angol nyelvű előadásának címe: „The Hungary-related Bookplates of the Rudomino Library of Moscow in a Hungarian and International Context” (A moszk-

vai Rudomino Könyvtár hungarika ex librisei magyar és nemzetközi kontextusban).

A részletes program megtekinthető a krakkói egyetem honlapján: exlibris.up.krakow.pl/en.

Gratulálunk a szerepléshez!

Ürmös Péter



Ürmös Pétert, egyesületünk elnökét a Művészetbarátok Egyesülete Obersovszky-díjban részesítette Obersovszky Gyula irodalmi hagyatékának kiállítás alá rendezéséért. A díjat Geröly Tibor, az egyesület elnöke adta át a forradalmár író angyalföldi emléktáblájának koszorúzásakor 2017. október 22-én.

Szerk.



Dr. Arató Antal kitüntetése

2017. október 25-én rendezték meg a Füzéki-émlékérem ünnepélyes díjátadóját az Országos Széchényi Könyvtárban. Az 1956-os forradalom és szabadságharcban mártírhalált halt könyvtáros, Füzéki István emlékére testvére, dr. Füzéki Bálint 2002-ben alapított érmet. A kitüntetést kiemelkedő teljesítményt nyújtó könyvtárosok kapják, a kísérő oklevéllel és a névadót bemutató írással együtt.

Ebben az esztendőben a díjat dr. Arató Antal tagtársunk kapta, aki már korábban is számos szép elismerésben részesült. Könyvtárosi munkáját Kocsis István ny. könyvtárigazgató, Hatvan város díszpolgára méltatta. A laudáció végigkövette a könyvtárosi pálya fordulópontjait, főbb állomásait, kiemelve azt a hihetetlen aktivitást és újjító szellemet, ami Arató Antal munkásságát mindig jellemezte. Természetesen szó esett ex libris gyűjtői tevékenységéről is.

Arató Antal aktív pályafutását a székesfehérvári Megyei Könyvtár igazgatójaként fejezte be. Szerencsénkre azonban továbbra is alkot, jelenleg Perei Zoltán életmű-katalógusán dolgozik.

Szeretettel köszöntjük Arató Tónit kitüntetése alkalmából, és jó egészséget, jó munkát kívánunk neki tervei további megvalósításához!

Horváth Hilda

LAPSZEMLE

Exlibris Aboensis 2017/3., 99. szám

M. Agricola super-exlibrisének (1539) bemutatása.

A könyvbélyegzők (a tulajdonosok egyszerű pecsétjei) nem tekinthetők ex librisnek.

Luc Van den Briele gondolatai a kortárs ex librisokról.

A heraldikus ex librisek specialistája, Pekka Heikkilä tanulmányának 6. részét, a svéd szabadkőműves ex librisek 1. részét közlik.

Švejk, a derék katona ábrázolásai a kisgrafikákon.

A szokásos tematikus összeállítás ezúttal vitorlásokat ábrázoló ex librisekből.



Knižní Značka 2017/3.

A címlap L. Kuklík érzéki aktjaiból nyújt válogatást.

K. Urban a vezércikkben a jövő évi, Prágában rendezendő FISAE-kongresszust ismerteti.

Olykor a cseh sör is ex librisek tárgya, mint J. Slíva lapjai. J. Vacková grafikai derűsek, humorosak, színesek. Egész más világot képvisel M. Baeyens, a belgiumi művészeti élet kiválósága.

Több cseh művész életművével megismerkedhetünk, s a kiadványok között ismét megtalálhatók a cseh művészek alkotásjegyzékei.



Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft 2017/2

Az elnök, Dr. H. Tauber részletesen beszámol a társaság 2016. évi tevékenységéről.

2018-ra alkalmi grafikai és ex libris pályázatot írnak ki. A DEG 2017. évi versenyén 24 ország grafikusai vettek részt. Magyar művész nem pályázott. Az első díjat Vanitas c. művével I. Rusachek kapta.

A múzsákat ábrázoló ex librisek között P. Hlavaty dr. Kato- na Gábor részére készült lapja is szerepel.

Orvosi ex librisekről értekezik T. Cernajsek.

70 éve jelent meg A. Woelfle ex libris-mappája.

Az ex librisek fontosságáról szól az a cikk, amely egy- egy könyvtár nációk által elrabolt darabjainak összeállításában és azok jogos visszajuttatásában szán fontos szerepet a könyvjegyeknek.

Wormsban két, a városhoz kötődő szecessziós illusztrátor, grafikus (O. Ubbelohde és J. Sattler) kiállítása volt.

Végül egy kis humor: több kutyus elkíséri gazdáját a grafikai rendezvényekre, akár csendestársak, tiszteletbeli tagok lehetnének...



Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft 2017/1. április

Az egyesület tiszteletbeli elnöke, Dr. O. Premstaller 90 esztendő, a főként linólapjairól ismert sokoldalú grafikus, K. F. Stock pedig 80. életévét töltötte be.

Az első szabadkőműves nagypáholy megalapításának 300. évfordulója kapcsán megszaporodtak az ilyen témájú kutatások, kiállítások: ezúttal Mucha és E. Ranzenhofér életművét vizsgálják e szempontból. A szabadkőművesek történetét 2018 elejéig nyitva tartó kiállítás mutatja be az Osztrák Nemzeti Könyvtárban. Az ex libriseken megjelenő szabadkőműves jelképeket egy meidlingi tárlat vette sorra.

Ismertetik az osztrák ex libris gyűjtők évkönyvét.



Boekmerk 2017, 57. füzet

A teljes füzetet Peter Klucik (1953) szlovák művésznek szentelték, alkotásjegyzéke is szerepel benne.

Horváth Hilda

A szerző, Dr. Karl F. Stock (1937–) könyvtáros, 1974–1997 között a grazi Műszaki Egyetem Könyvtárának igazgatója, jelenleg nyugdíjas. Mintegy 50 éve foglalkozik intenzíven az ex libris világgal, mind teoretikusan, mind gyakorlati módon. Ez ideig számos szakirodalmi munkát jelentetett meg, pl. Steirische Exlibris gestern und heute (2010); Vorarlberger Exlibris: Künstler und Eigner (2011) stb. Személyi és tematikus bibliográfiái közül több az ex libris témakörében íródott, pl. 2004-ben az osztrák ex libris bibliográfiája (Österreichische Exlibris-Bibliographie 1881–2003), mely 1881-től 2003-ig szerepeltet tételeket. Stock a szakírás, gyűjtés mellett kiállítókat szervez, maga is foglalkozik ex libris készítéssel.

Az általa életre hívott, interneten elérhető „A nemzetközi ex libris irodalom adattára” (Datenbank der Internationalen Exlibris-literatur”, bibi.kfstock.at) jelenleg kb. 64.000 tételt tartalmaz az 1834-től napjainkig tartó ex libris életről, benne a monográfiák, cikkek bibliográfiai adatai mellett az ex libris művészek és tulajdonosok leírása is megtalálható. Pillanatnyilag több mint 30.000 művész adataira lelhetünk az online katalógusban. A tételek legalább évente egyszer, szükség szerint gyakrabban frissítésre, bővítésre kerülnek. Az adatbank szolgáltatója a Computer Service, az egy éves előfizetés ára az érdeklődők számára 64 Euro.

A bibliográfia nyomtatott változata 25 kötetben, 51.014 bibliográfiai adattal 1987–2010 között jelent meg. Kiadója a grazi Műszaki Egyetem Könyvtára.

A 2017-ben kiadásra kerülő 3 kötetes munka ennek a tág bibliográfiának az esszenciáját adja, 3730 irodalmi utalással, az adott szakirodalom eredeti nyelvén. A többkötetes mű kétnyelvű címe: „Quintessenz der internationalen Exlibris-Literatur. Bibliographien und Nachschlagewerke für Forscher und Sammler / Quintessence of the international Bookplate Literature. Bibliographies and Reference Works for Researchers and Collectors” (A nemzetközi ex libris irodalom esszenciája. Bibliográfiák és kézikönyvek a kutatók és a gyűjtők számára).

Az első kötet az országok, a második a motívumok-témák szerinti rendszert követi. A 3. kötet regiszter az első kettőhöz, a szereplő nevek mutatója. Az 1. kötetben az országok sorát Argentína nyitja, Ausztrián, Belgiumon, Franciaországon, Kanadán, Kínán, Németországon át eljutunk Magyarorszáig is. A magyar szakirodalomból kiemelt nevek: Bélley Pál, Czákó Elemér, Csatkai Endre, Galambos Ferenc, Horváth Hilda, Némethy Lajos, Siklóssy László, Szij Rezső, Ojtozi Eszter, Vitéz Ferenc, Tóth Kornélia (e cikk szerzője). Soó Rezső neve helytelenül (Soó Rudolf!) kerül említésre „Das Exlibris in Ungarn” (In. Österreichisches Jahrbuch für Exlibris und Gebrauchsgraphik 1937) című, különnyomatban is megjelent cikke kapcsán.

A 2017-es bibliográfia 2. kötetében szereplő motívumok széles körére néhány példa: fa, virágok, bélyegek, könyv, biblia, elefánt, macska, kutya, bagoly, oroszlán, pegazus, madarak, zene, tánc, bor, jog, numizmatika, színház, fejedelmek- királyok, vallás, angyal, ördög, szentek, hajó, sport, okkultizmus, közlekedési eszközök, fegyverek stb. A kutyaábrázolások közt Vén Zoltán Noé bárkáját bemutató ex librise szerepel, mellette a magyar származású Mathilde Ade egy alkotása könyvet őrző, fegyveres ebbel. A témák közt szerepelnek híres személyek, zeneszerzők, írók-költők, államférfiak is, közülük bemutatásra kerül: Ludwig van Beethoven, Wolfgang Amadeus Mozart, Richard Strauss, Richard Wagner, Vincent van

KÖNYVESPOLC

Quintessenz der internationalen Exlibris-Literatur

A nemzetközi ex libris irodalom esszenciája

Új, 3 kötetes ex libris bibliográfia jelent meg 2017-ben Grazban, mely – ahogy a címe is jelzi – a nemzetközi ex libris szakirodalom legátfogóbb összefoglalása, esszenciája. A könyvbe az osztrák ex libris társaság, az Österreichisches Exlibris Gesellschaft (ÖEG) nemzetközi éves találkozó- ján volt alkalmam betekintést nyerni 2017. október 22-én Unterkirchbachban.

Gogh, Johann Wolfgang von Goethe, Homérosz, James Joyce, Dante Alighieri, Thomas Mann, Franz Kafka, Karl May, Lev Tolsztoj, Bonaparte Napóleon stb. Példaként a magyar Liszt Ferencet emelem ki, akire vonatkozó szakirodalmak mellett illusztrációként Várkonyi Károly ex librise szerepel Liszt Ferenc portréjával és a Magyar rapszódia utaló motívummal (Ex libris Keresi Ferenc).

A 3 kötet összesen 1418 oldalt tesz ki, kapható a grazi Műszaki Egyetem kiadóhivatalában (Verlag der Technischen Universität, Graz) 195 Euróért.

A bibliográfia az alcímében is jelzeten főként a kutatók és a gyűjtők számára készült, kiemelkedő jelentőségű nemzetközi forrás, adatbázis. Mivel a 3 kötet csupán egy szűkített válogatást nyújt, aki teljesebb áttekintésre vágyik, ajánlom, fizessen elő az adatbázisra!

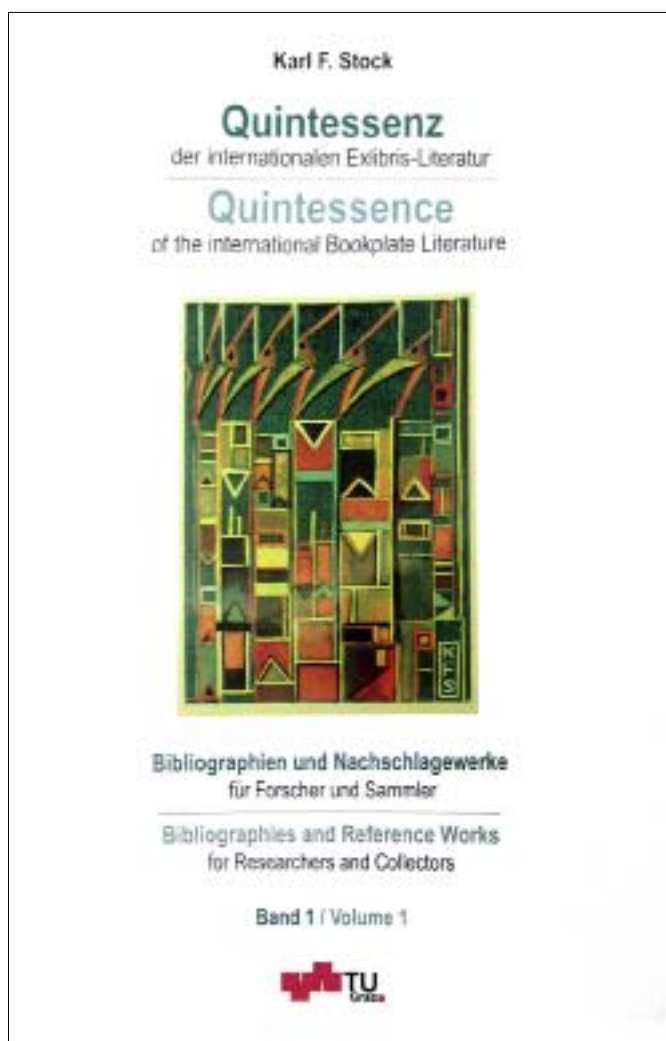
Források:

Hofrat Dr. Karl F. Stock, Bibliotheksdirektor i. R., <http://www.kfstock.at/kontakt>

Verlag der TU Graz,

<http://www.tugraz-verlag.at/gesamtverzeichnis/>
interdiszipinaeres/quintessenz-der-exlibris-literatur/

Vasné dr. Tóth Kornélia



Quintessenz címlap, 1. kötet

EGYESÜLETI HÍREK

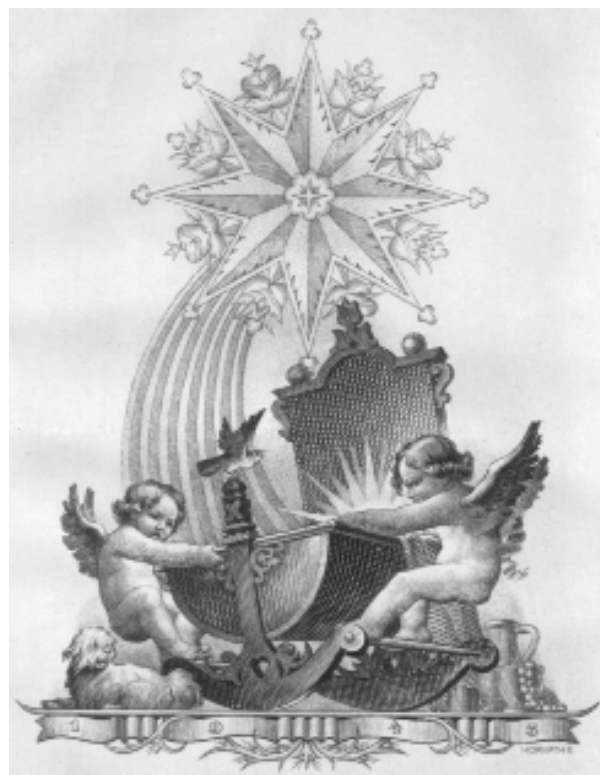
Áldott szép karácsonyt
és boldog új évet kívánunk
minden kedves olvasónknak!



KEGYELEMTELIES
KARÁCSONYI LÜNNEPEKET
ÉS BÉKES ÚJEVEET
K I V Á N
PALÁSTHY LAJOS

Drahos István grafikája

A tagdíjakat és adományokat kérjük a CIB Bank 10700268-70112139-51100005 számlaszámára befizetni. A számla tulajdonosa a Kisgrafika Barátok Köre. Csekket nem tudunk küldeni!



Horváth Endre grafikája (1943), 110×85

AUSZUG

Dr. Kornélia Tóth Vasné: „Arany 200”– János Arany Werke auf Exlibris

In diesem Jahre wurde János Arany (1817–1882) sein 200. Geburtsjahr gefeiert. Aus dieser Gelegenheit wurde der Arany-Kult durch diesem Zeitungsbericht an Exlibris erscheint. Unter anderem mit zahlreichen Bucheignerzeichen im Jahre 2017 – die Jahresfeier des Bizenariums – dargestellt.

Peter Ürmös: Archiv 2017. der Freundeskreis für Kleingraphik

Im Zeitraum 6–31. Oktober 2017. kam eine umfassende Ausstellung der KBK in der Student- und Unternehmungs-Zentrale H13 an die Reihe. Aus dem Archiv der Sammlers, Graphikers und der KBK zusammengestellte Materie wurde in einer Wanderausstellung vorgestellt.

Dr. Kornélia Tóth Vasné: Buchzeichen der berühmten Sammlers in der Landesbibliothek Széchényi. Tibor Ebergényi und Gyula Lux

Der Artikel stellt für Tibor Ebergényi, Lehrer und Bibliothekar aus Eger und für Gyula Lux, Pädagoge, Linguist, Forscher Tätigkeiten für Exlibris vor. Ebergényis Bucheignerzeichen schilderten am meistens Trauben und Wein, Gyula Lux beschäftigte sich und sammelte auch überhaupt aus dem Thema Bergbau.

György Koczor: Porträt und Münzen – Rede für János Kass

Die Rede erklang in die Szegediner Heilige Gellért Kirche, wo die Porträt-Münze von János Kass unterbracht wurde. Der Erschaffer: Sándor Tóth Bildhauer und Munkácsy-Preisträger. Wir können in die Tiefe János Kass seine Kunst einblicken und sein Ars-Poetik kennenlernen.

Zoltán Tóth: Mit de Ausstellung von Lajos Bakacsi wurde die Galerie Vedres in Szeged geöffnet

In der Aula dem „Vedres István” Bauindustrie- und Fachgymnasium (2. Etage) wurde die erste Kunstaussstellung aus Werke dem ehemaligen Lehrer, Lajos Bakacsi eröffnet. Die Ausstellung wertet seine Tätigkeit in Graphik und Malerei ebenso positiv.

Nachrichten, Presseschau, Bücherregale, Vereinnachrichten



Wojciech Jakubowski (PL) rézmetszete, C2 (2009), 67×60

SUMMARY

Dr. Kornélia Tóth Vas: “Arany 200”: János Arany (1817-1882) the Poet and his Works on Ex-Libris

Commemorating the bicentenary of this huge figure in Hungarian literature several bookplates have been commissioned. The centenary of his death in 1982 was also celebrated by the Hungarian ex-libris community. There has been a long ex-libris tradition of the poet’s cult depicting his portraits, statues in addition to illustrating the acts of his epic hero Toldi and some themes of the ballads.

Péter Ürmös: The 2017 Archive Exhibition of KBK

The comprehensive exhibition was hosted from 6th to 31st of October at H13: Centre of Students and Enterprise Development, Budapest, as a starting place for a traveling exhibition. Tableaux by collectors and their collection interests as well as tableaux by artists and their techniques and motifs are described in this opening lecture.

Dr. Kornélia Tóth Vas: Tibor Ebergényi (1912-1987) and Gyula Lux (1884-1957) in the Exhibition Series of Famous Collectors’ Bookplates at the National Széchényi Library

Tibor Ebergényi was teacher and librarian based in Eger. He was mainly interested in viticulture and in secession in his collection of ex-libris. Gyula Lux was pedagogue and linguist. He participated in the Great War. His collection interests included pedagogy, local history and mining in the vicinity of his town Dobsina.

György Koczor: Dedication Speech for a Memorial Plaque of János Kass (1927-2010)

A ceremony was held at Saint Gerard of Csanád Church in Szeged for installing a portrait medallion sculpted by Sándor Tóth, a Munkácsy-Prize winning artist. János Kass’ views on history and culture and his activities as gallery organizer and illustrator are highlighted in the text.

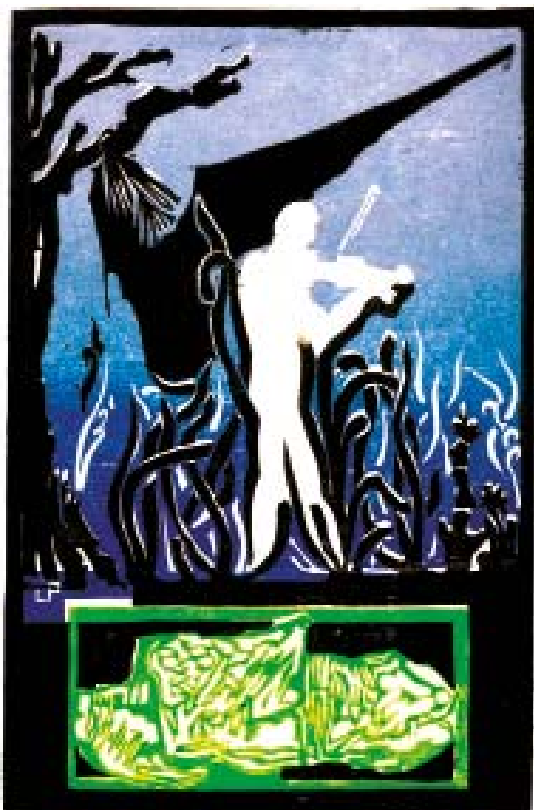
Zoltán Tóth: Launching the Vedres Gallery in Szeged by Lajos Bakacsi’s Exhibition

In the second-floor assembly hall of István Vedres Builders’ Technical High School a new gallery has recently been set up. For the first exhibition the works of Lajos Bakacsi (1949-), graphic artist and painter, were displayed. The artist used to teach at this school.

News, Press Review, Books, Society Matters



Drahos István fametszete, X2, op. 702 (1967), 60×45



Ürmös Péter linómetszete, X3/2 (1977), 150×100



Ürmös Péter linómetszete, X3/2 (1977), 150×65



Bálint Ferenc rézkarca, C3/C5 (1992), 110×67



Kamper Lajos rézkarca, C3/C4 (2017), 100×68